© Л.М. Латыпова, 2017

А.Е. Лестев,
аспирант Казанского государственного института культуры
Казань, Россия

БОЕВЫЕ ИСКУССТВА И ИЗМЕНЕНИЯ В САМУРАЙСКОЙ КУЛЬТУРЕ ЧЕСТИ

Японская культура сохранила до наших дней уникальное явление – школы боевых искусств, основателями которых являлись средневековые мастера стратегии или искусные воины. Изучение культурно-исторических основ системы школ японских боевых искусств открывает богатый мир нематериального культурного наследия японских воинов. Исследование должно базироваться, прежде всего, на изучении исторических источников, содержащих многочисленные сведения по технике, тактике, стратегии, философии и религии. Сравнительный анализ воинских культур позволит лучше понять процесс их формирования и развития, а также их ценность для современного мира.

Вслед идеям Икэгами Эйко

В работе американского исследователя Икэгами Эйко [1], посвященной поиску условий и причин быстрой модернизации Японии в эпоху Мэйдзи, в результате которой Япония стала одной из наиболее развитых стран мира, затрагивается тема трансформации японского общества в течение периода Токугава, а также описывается процесс трансформации самурайской воинской культуры. Икегами характеризует эту трансформацию как укрощение самурайской культуры, выражающееся в кардинальных изменениях в смысловой наполненности культуры чести. Культура чести как комплексное явление в социальной жизни самурая претерпела изменения не только в форме выражения, но также в источниках и локусах чести. Данный процесс привел к уменьшению напряженности внутри самурайского сообщества, что стало возможным благодаря переориентации агрессивного поведения воина на культивирование самодисциплины. В средневековом обществе преданность самурая принадлежала его господину, а сам самурай жаждал славы в битве для получения за неё награды. В стремлении добыть славу самураи зачастую пренебрегали интересами войска ради решения своих личных локальных задач. В эпоху Токугава преданность самурая принадлежит уже клану, а интересы конкретного воина строго связаны с интересами клана [1].

Изменения в самурайской культуре, описанные Икэгами, также затронули и философские учения школ боевых искусств, которые были вынуждены переосмыслить предназначение боевых искусств в условиях новой социальной среды. Процесс трансформации философских учений в школах боевых искусств обусловил переход от классических будзюцу (боевых искусств) к современным будо (воинский путь) [2].

В старых традициях обретение искусства было связано с божественной передачей учения от богов или демонических существ [3], например, тэнгу [4]. Мифологические истории о божественной передаче учения были ориентированы на архаический тип мировоззрения. В эпоху Токугава основатели школ боевых искусств начинают следовать буддистской идее самосовершенствования и неоконфуцианской идее самодисциплины, в соответствии с которыми мастерство воина является результатом постоянного самосовершенствования, а не ниспосланным с неба даром [5].

Данная трансформация позволяет боевым искусствам оставаться важным социальным институтом самообучения в современном мире.

Литература:

1. Ikegami E. The taming of the samurai. Honorific individualism and the making of the modern Japan. – Harvard: Harvard university press, 1997. – 428 p.

2. Дрэгер Д.Ф. Классические будзюцу. – Киев: София, 2000. – 112 с.

3. Лестев А.Е. Мифологические основы японских боевых искусств [Электронный ресурс] // Язык и текст. 2014. Т.1. №4. – С.44–59. URL: http://psyjournals.ru/langpsy/2014/n4/Lestev.shtml (дата обращения: 12.05.2015)

4. Синкагэ-рю хэйхо мокуроку-но кото (Каталог искусства фехтования мечом школы Синкагэ-рю) // Научно-методический сборник «Хидэн» (боевые искусства и рукопашный бой), № 5. – М.: А.М. Горбылев, 2010. – С. 174 – 217.

5. Дрэгер Д.Ф. Классические будо. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001. – 240 с.

© А.Е. Лестев, 2017

А.Б. Лоҡманова,
БашДУ-ның 2 курс магистранты, Өфө ҡ.
Ғилми етәксеһе: ф.ф.к., доцент И.К. Янбаев

ФЛОРИД БҮЛӘКОВ – ТЕАТРҘАР ӨСӨН ТЫУҒАН ДРАМАТУРГ

Флорид Бүләков – театрҙар өсөн тыуған, тип әйтһәк тә яңылышмаҫбыҙ. Бөгөн бер генә театр ҙа уның пьесаларын урап үтмәй. Әҫәрҙәре уның бар халыҡтың күңеленә ятып тора. Характерҙарға үтә бай, оҫта юморҙары, һутлы теле һәм оптимизм менән айырылып тора.

80-90-сы йылдарҙа милли драматургияла яңы исемдәр, яңы ағым барлыҡҡа килде. Флорид Бүләков был быуындың иң сағыу һәм һәләтле драматургтарының береһелер. “Онотолған доға”, “Бибинур, аһ, Бибинур!”, “Камикадзе”, “Һөйәһеңме, һөймәйһеңме?”, “Шайморатов генерал”, “Йөрәктәрҙә ҡалған эҙҙәр”, “Ҡанатланып ос һин, толпарым!”, “Ҡатын-ҡыҙҙың ҡырҡ сырағы”, “Мәскәү-Васютки”, “Әбейҙәргә ни етмәй?” – был пьесалар беҙҙең республика сәхнәләрендә генә түгел, башҡа төбәктәр театрҙары репертуарында ла үҙ урынын тапты [1].

Хәҙерге башҡорт драматургияһын Флорид Бүләковтың ижадынан тыш күҙ алдына килтереп булмайҙыр. Драматургтың исеме Башҡортостанды ғына түгел, Рәсәйҙе һәм сит илдәрҙе лә урап үтә. Флорид Бүләков егерменән ашыу пьеса яҙа.Тәүге башҡорт сериалын “Ай ҡыҙы” исемле күп сериялы телевизион фильмының һәм“Арҡайым сере”, “Беренсе мөхәббәт зонаһы” кинороманларының, “Дүрт Ғәлиә” кинокомедияһының, унлаған фильм сценариеның (“Һуңғы доза”, “Мөхәббәт араһы”, “Эвтаназия”) һәм башҡорт рок-операһы өсөн яҙылған либретто авторы, ул инде “Мөхәббә йондоҙо” тип атала . Бынан тыш уның исеме гәзит-журнал уҡыусыларға оҫта журналист, публицист булараҡ та киң билдәле [3].

Нимә хаҡында һуң уның әҫәрҙәре? Нимәләрҙе ярата, низәр өсөн һыҙлана, күңелебеҙҙең ҡайһы ҡылдарын тартырға ниәт итә драматург? Нисек әйтергә. Уның сәхнә әҫәрҙәре беҙҙең хаҡта. Ҡәҙимге тормоштоң күсермәһе түгел, бер ваҡытта ла тормошта булмаған, әммә булыуы ихтимал хәл-ваҡиғалар эсендәге характерҙар бәрелеше, кемдең кемлеген асып һалыусы ситуацияларҙағы киҫкен интрига барышында асыҡланған психологик кисерештәр, бәндәнең нимәнелер, яуызлыҡ һәм изгелек юлын, мәҫәлән, һайлауҙағы хис-тойғолары, поступкалары ҡыҙыҡтыра икән әҙипте. Ана шул, сират күпере кеүек, нескә ҡылдай баҫмаға ҡуя ул геройҙарын һәм, интрига тип аталған һынау аша үткәреп, тамашасы алдына сығара. Юҡ, берәүгә лә мөһөр һуҡмай автор, уйланырға ғына саҡыра кеүек: хәл бына ошолайыраҡ, үҙегеҙ баһалағыҙ, йәнәһе [2].

Рәсәйҙең, туғандаш илдәрҙең байтаҡ сәхнәләрендә барған классик әҫәре бар Флорид Бүләковтың. Уның бер варианты “Һөйәһеңме-һөймәйһеңме?” тип аталды, һуңғыһын драматург «Изге ғәмәл» тип исемләй.

Яңыраҡ ҡына, 2017 йылдың 17-се һәм 18-се мартында Флорид Бүләковтың “Һөйәһеңме-һөймәйһеңме?” пьсаһы Мәжит Ғафури исемендәге Башҡорт Академия Драма театрында яңыртылып сәхнәгә сығарылды. Режиссеры Илсур Ҡаҙаҡбаев. Тәүге тапҡыр был пьеса 1992 йылда ҡуйылған ине. Һәр бер актер үҙ рольдәренә инеп китеп уйнайҙар. Флорид Бүләковтың яратып уйналмаған спектаклдәре юҡтыр.

...Көтмәгәндә-уйламағанда Абдулланың төшөнә Әжәл кереп ҡурҡыта. Күргәндәрен түкмәй-сәсмәй Фатимаһына һөйләй ҡарт. Әгәр ҙә ғүмерен оҙайтҡыһы килһә, өс сәғәт эсендә берәй сауаплы эш ҡылырға тәҡдим итә Әжәл уға. Ҡарттар баш ватып сауаплы эш эҙләй. Уйламаған нәмә ҡалмай: хатта бала тыуҙырырға ла тәҡдим итеп ҡуя ҡарт. Тик ваҡыт тигәнең аяуһыҙ, ғүмер үтеп киткән, балалар ҙа юҡ инде. Абдулла менән Фатиманың күҙ алдынан бер-бер артлы йәшлек хәтирәләре үтә: унда мөхәббәт тә, һөйөү ҙә бар ине кеүек, тик улар менән бергә тормошто аянығлы итерлек тағы ла бер нәмә оҙатып барҙы һымаҡ.

Әжәл сәғәте билдәле, ул аяуһыҙ, көтөп тормаясаҡ. Тик һөйөү генә йәшәргә дәрт һәм йән биреүселер ул. Һөйәме – һөймәйме? Быны өс сәғәт эсендә аңлап та булмай, бының өсөн тотош ғүмер ҙә аҙ һымаҡ.

Беҙҙең ҡарттар сауаплы эш эшләп өлгөрөрмө һуң? Үҙегеҙ күрерһегеҙ. Күрерһегеҙ, ишетерһегеҙ,